

Er du klædt på
til dit arbejdsliv i
efteråret?

FORUM

Er du klædt på
til dit arbejdsliv i
efteråret?

FORUM

Forside (/)

DR- og TV 2-serierne Lykke og Rita anmeldt

Til Lykke eller Rita?

Skrevet af

(/Gunhild-
Agger)

Gunhild Agger (/Gunhild-Agger)
professor (/Gunhild-Agger)
Aalborg Universitet (/Gunhild-Agger)
30 artikler
0 indlæg

Outreerede kvindetyper erobrer skærmen i DR's og TV 2's satiriske sædekomedier om Lykke og Rita. Kvinderne har indtaget scenen i de satiriske dramady'er, og mændene er kørt ud på et sidespor som vattede skoleinspektører og fallerede fædre (Rita) eller okkulte, (magt)brunstige eller lallende erhvervsdirektører, bestyrelsesformænd og kommunikationschefer (Lykke). Pointerne bliver overgjort, men serierne stiller alligevel interessante spørgsmål ved de nye familieformer og den evige jagt på lykke.

Er du klædt på
til dit arbejdsliv
i efteråret?

FORUM

I den moderne, outrerede komedie er mændene degraderet til brunstige, lallende og latterlige chefer. I stedet er det kvinderne, der er kommet i fokus

For længe siden konkurrerede DR og TV 2 på komedier, der havde den gode, gamle kernefamilie i centrum – serier som *Hjem til fem* (TV 2, 1995-97) og *Madsen og Co.* (DR 1996-97). Ganske vist mimerede *Hjem til fem* den moderne sammenbragte families livssituation, men på begge tv-stationer var der i det mindste en far og en mor i samme familie. Sådan er det ikke mere. I dag hedder komedierne *Rita* og *Lykke*, og de tager afsæt i det outrerede. Men i virkeligheden griber de tilbage til en ældre komedietradition – sædekomedien.

Det outrerede

Med *Rita* og *Lykke* har den satiriske sædekomedie fået en renæssance. Sædekomedien lever af at udstille normbrud og satirisere over menneskenes omgangsformer og kommunikation eller mangel på samme. Det er netop det, der sker i *Rita* og *Lykke*, hvor det outrerede eksponeres for at latterliggøres. Ole Thomsen skriver om denne mekanisme i sin bog *Komediens kraft* (1986):

"Det outrerede er da komediens uundværlige råstof, og det er det outrerede den vil tilintetgøre." (s. 191).

På grund af outrerede udstillingsmekanismer virker pointerne indimellem så tydelige, at i hvert fald mit toleranceniveau går i alarmberedskab. Men ganske ofte er der tale om velturerede situationer, replikker og altså ikke mindst karikaturer af forhold, de fleste genkender i en eller anden aftapning fra virkeligheden, og som her bliver sat i relief. Overdrivelse fremmer (undertiden) forståelsen.

Sædekomedien har et bredere sigte end situationskomedien og behøver derfor et længere forløb. Det er typisk, at både *Rita* og *Lykke* overskrider det gængse halvtimesformat. Med deres 50-60 minutter nærmer de sig 'dramady'-genren.

Dramady'ens kvinder

Kvinderne har indtaget scenen i de satiriske dramady'er, og mændene er midlertidigt kørt ud på et sidespor som vattede skoleinspektører og fallerede fædre (*Rita*) eller okkulte, (magt)brunstige eller lallende erhvervsdirektører, bestyrelsesformænd og kommunikationschefer (*Lykke*).

I TV 2's *Rita* spiller en singlemor, der også er lærer, hovedrollen. Hun dominerer med sine sym- og antipatier, hvad der foregår i klasseværelset, på lærerværelset og på forældremøderne. Færdigpakkede kontroversielle holdninger til hvad som helst, fra måden at undervise på til talentshows, er hendes adelsmærke. Ikke at serien altid giver hende ret. Deri består netop en del af morskaben.

Selvom Mille Lehfeldts Lykke på overfladen er glad single, lurer den ulykkelige, enlige kvinde lige under overfladen

Og DR's *Lykke*, der startede i 2011 og er fortsat med sin anden sæson dette forår, udspinder sig omkring en single-karrierekvind ved navn Lykke, spillet af lækre Mille Lehfeldt i det ene moderigtige kostume efter det andet. Hun er omgivet af to paradiske kernefamilier. Broderens tuttenutte-idyl med kone og baby har i anden sæson afløst hans tidligere eneboertilværelse. De fælles genopstandne forældres symbiotisk egoistiske topersonersfamilie (med politiske Blekingegade-lig i lasten) står som en anden yderpol: Her har forældrene prioriteret karriere frem for børn i en højere sags tjeneste – plasticirurgiens og den gode indtjenings. Alligevel længes Lykke efter det dér med en mand, hvad hendes våde drømme om den virile nabo og ideologiske modstander, Anders Assing (David Dencik), fortæller hendes veninde og hendes psykolog, men ikke hende selv. Heller ikke Lykke har altid ret – faktisk tager hun ganske ofte fejl, ikke mindst af sig selv.

På den måde ligner Rita og Lykke hinanden. Bag den selvsikre facade lurer ulykke, selvhad, truende fiasko og sammenbrud. Kvinderne er, når det kommer til stykket, ikke i en mindre kritisk forfatning end mændene. Forskellen er, at kvinderne tager deres opgaver seriøst, hvad enten de angår job eller privatliv og familie, og udviser en vis selvstændighed, selv om det er så som så med selve opgaveløsningen.

Rita – ukuelig og ulykkelig

Rita er en utraditionel karakter. Lige som man tror, man har luret hende, drejer hun på en tallerken. Først vender hun tommelfingeren nedad for Hjørdis' talentshow. Det understøtter tendensen i tiden til, at alle børn tror, at de kan blive stjerner, fordi de voksne roser dem uafbrudt, ligegyldigt hvor dårligt de performer. Så indvilger hun alligevel i at være meddommer. Derefter dropper hun hvervet. Og til sidst stiller hun trods alt op. Alle venter på en knusende dom, men den udebliver. Hun ender med at rose en middelpræstation, måske fordi den blev fremført af den mands datter, som hun havde haft bartoiletsex med aftenen inden.

Her bruges toiletet ikke til sex, men normerne bøjes stadig. Mille Dinesen er i sin rolle som Rita ikke bange for at gøre det, hun har lyst til

Hun har jo ofte ret i sine kritiske synspunkter, men hun har lige så ofte uret og udstilles som utilstrækkelig, forstokket eller uformående i al sin bedrevenhed. Rita gør sig til af sin kompromisløshed. Hun vil sige sandheden rådt for usødet, ligegyldigt til hvem og under hvilke omstændigheder. Og det gør hun – til sine børn, sin faste elsker skoleinspektøren, sin mor og sin eks. Men somme tider tager tilværelsen røven på hende, og det viser sig, at det ikke helt forholdt sig, som hun troede.

"Hvorfor blev du lærer?" – spurgte den nye på lærerværelset, Hjørdis, og Ritas svar faldt efter nogen tøven: "For at beskytte børnene mod deres forældre" (episode 2). Denne beskyttelsestrang udstrækkes til også at gælde i hendes egen familie: "Jeg skal beskytte dig imod din far", siger Rita til sin søn Jeppe (Nicolaj Groth Christiansen) i episode 3, da faderen har inviteret alle børnene ud at spise. Jeppe skal nok bestemme selv, men Rita vil ikke have, at han uden varsel ser den far, der plejer at forsømme ham og sine andre børn.

Replikkerne får et ironisk vrid i episode 3, da det viser sig, at Rita har glemt at beskytte sin egen datter Molly (Sara Hjort) mod både sig selv og hende. Rita har aldrig gjort sig klart, at Molly er ordblind, og hendes hjælp, støtte og opfordringer til at klare tingene har derfor hvilet på et falsk grundlag. Om det så er særlig sandsynligt, skal jeg lade være usagt.

Ritas realforankring

Trods outrerede situationer, fx skoleinspektørsex hen over skrivebordet i skoletiden, er der faktisk noget af det, der foregår i *Rita*, der ikke er helt fjernt fra dansk folkeskolevirkelighed. Hvis man går ind på Islev Skoles hjemmeside, springer talentkonkurrencerne, deres fordele og ulemper, fx lyslevende frem i følgende tekst, der er underskrevet af elevrådet:

"Kære lærere, elever og forældre

Som de fleste nok allerede ved, så er elevrådet i gang med at arrangere et talentshow på Islev Skole.

Vi ved godt, at der er rigtig mange talentfulde børn på skolen, og derfor er der også rigtig mange (28 grupper), der indtil videre har meldt sig til audition. Det ender med, at det kun er otte grupper, der bliver valgt ud til det endelige talentshow. Jeg vil derfor opfordre jer til at tale med jeres børn, da nogle kan blive kede af det, hvis de ikke

går videre.”

Folkeskolen er ofte blevet behandlet lige så trivielt i komediesammenhæng som familien. Lærerne er i danske filmkomedier fra *Far til Fire* til Krumme-filmene og *Terkel i knibe* blevet anskuet som velmenende, men uduelige og uden forstand på børn. I tv-sammenhæng har lærere figureret som glimrende værter i diverse B&U-programmer, men de har ikke gjort noget væsen af sig i tv-komedier. Og i den standende offentlige debat er 'verdens dyreste folkeskole' konstant prügelnabe, og indretningen af læreruddannelsen et evigt taknemmeligt emne.

På den baggrund er det forfriskende, at en komedieserie tør gøre livet i folkeskolen til sit omdrejningspunkt og vende op og ned på forestillingerne. Problemet er, om den kan holde sig fra at indføre andre klicheer i sine groteske omvendingsscener.

Balancegang

Som det er, og som skuespillerne spiller og indimellem overspiller, er det en balancegang lige på kanten. Som Ritas mor overdriver Lisbet Lundquist ikke, men optræder mindre intrigant, end Rita havde lagt op til, og det er en fordel. Det samme gælder Peter Gantzler i rollen som Ritas eks. Gantzler får både hans bralrende facon og hans utilpashed ved situationen frem. Derimod er Hjørdis (Lise Bastrup Nielsen) lige ved at være for meget, både i frisur, kostumering og i sin ubehjælpssomme opførsel, konstant på grådens rand til hun endelig får sat sig igennem over for sin dovne matematiklærerkollega. Mille Dinesen er på baggrund af sin fortid i chick-film-branchen et udmærket valg til rollen som Rita, for her har hun lejlighed til at udvide Nynne-feltet med rå kvindemagt. Hun behersker de skift, som rollen kræver, fra overlegenhed til pludselig ydmyghed – men overdrivelsen ligger snublende nær.

Lykke og dyrene

Hvor episoderne i *Rita* bærer nemt gennemskuelige titler som *Idealisten* (del 1) eller *Anarkisten* (del 3), er titlerne i *Lykke* navne på ganske almindelige dyr. Det er fx "Musen" (del 3), "Hvepsen" (del 14), "Hamsteren" (del 16). Dyrene er ledetråde for handlingen i den forstand, at de faktisk optræder i det pågældende afsnit – og spiller en afgørende rolle. Det er således musen i væggen hos Johannes Dam (fremragende spillet af Søren Pilmark), der er årsag til, at han falder og slår sig så hårdt, at han ændrer personlighed. Skiftet fra tilknappet og frygtet boss på SanaFortis til elskelig, shaman-inspireret, tolerant leder er på ingen måde psykologisk motiveret, men er resultatet af en banal ulykke i hjemmet, forårsaget af en mus. Det er hvepserollen som den, der skal "prikke" en ansat i sin afdeling, der er ved at drive Flemming og alle andre til vanvid i episode 14. Og Rosa i del 16 har vi forestillet os som en kvinde – lige indtil det går op for os, at det er en hamster, der spiller samme rolle som en kvinde for den gamle Blekingegade-aktivist.

Engang frygtet boss, nu elsket shaman-leder. Takken skal gå til en lille mus, for ændringen er bestemt ikke psykologisk motiveret

Dyrene spiller i *Lykke* mange slags roller. Forventningerne sættes efter afsnittets titel, og vi spekulerer som tilskuere på, hvordan dyret nu skal drejes i denne episode. I alle tilfælde har de rollen som foruroligende påmindere om vores kulturbestemte omgang med naturen. De er forsøgsdyr (rotten i del 12) og redningsdyr (anden i del 13), kærlighedsobjekter (hamsteren i del 16) og symboler (bisonoksen i del 15). Det er altså forholdet mellem natur og unatur, dyrenavnene peger på.

Lykkeland

Ingen kan være i tvivl om, at satiren i *Lykke* er klart rettet mod danskernes lykkejagt og de omgangs- og kommunikationsformer, den afføder. Seriens muntre optakt viser i kort format, hvordan pilleindustrien legende let og muntert står parat til at hjælpe os – og reducere os til små lyserøde og lyseblå robotter.

Det gennemgående plot er opbygget omkring medicinalfabrikken SanaFortis' forsøg på at få godkendt sin lykkepille og alle de anstrengelser, ansatte på alle niveauer gør sig i den anledning. Det gælder ikke mindst kommunikationsmedarbejderne, hvis forskellige strategier nådesløst udstilles via Flemming og Lykke og deres standende kontroverser. Hertil kommer plastickirurgerne, der også vil hjælpe danskerne med at blive lykkelige. Både pille- og plastickirurgiindustrien fremstilles i outrerede former, men som danskernes pilleforbrug og de nylig brystimplantatskandaler viser, er virkeligheden konkurrencedygtig. Derfor har komedien bid.

Genren har manuskriptforfatterne Stig Thorsboe og Hanna Lundblad kaldt en "depressionskomedie". Både Johannes Dam og kommunikationsekspernten Charlottes mand, Claus (Rasmus Botoft), bliver ramt af en depression, som de skal kæmpe sig ud af. Men depressionstruslen går mere generelt på den mentale tilstand i verdens lykkeligste folk.

Hvorfor nu?

Hvorfor kommer den slags komedieserier lige nu? Den enkleste forklaring er, at tidens paradokser kalder på satire.

- Ændringer i familieformer: En supplerende forklaring kan ligge i de ændringer i virkelighedens familieformer, der sker. Stadig flere mennesker i Danmark bor for sig selv, hvad enten de har haft familie eller altid har været single. Dermed bliver det attraktivt for en stadig større målgruppe, at tv-komedien ikke bevidstløst reproducerer mere traditionelle familieformer. Denne

tendens har vi længe set i de amerikanske komedier, hvor snart sagt alle slags familiekonstellationer er afprøvet gennem tiderne, inkl. bøsse- og lesbiske familieforhold.

- En økonomisk forklaring kan ligge i Public service-puljens eksistens. Den første tildeling af støtte fra Public service-puljen fandt sted i 2008. De resultater, der viste sig på tv-skærmene de følgende år, var i høj grad koncentreret om nogle få genrer, nemlig komedien, dokudramaet og krimiserien, og blandt dem stod komedien ret stærkt. *Lulu og Leon* (2009-10), produceret for TV 3 (senere overtaget af og sendt på DR) var således en krimikomedie ligesom TV 2's *Lærkevej* (2009-10). Alle havde et vist publikumsgennemslag og pæne seertal. Det er desuden generelt knap så dyrt at producere komedier som andre genrer. *Rita* er ligeledes medfinansieret af Public service-puljen (se oversigt over støttetildelinger på dfi.dk).
- I produktionsholdene er der da også forskellige forbindelsestråde, hvilket betyder, at den erfaring, der efterhånden er blevet oparbejdet, også bliver brugt. *Ritas* manuskriptforfatter, Christian Torpe, der begyndte med TV3-komadieserien *Maj og Charlie* (2008, sammen med Marie Østerbye), har skrevet *Lærkevej* (sammen med Mette Heeno og Tina Krull Petersen). Instruktøren Lars Kaalund debuterer som tv-instruktør, men er som gammel komedieskuespiller kendt med genren. Komedieinitiativerne på TV3 og TV 2 kan udmærket have ansporet DR til at producere *Lykke* som modtræk. Kasper Gaardsøe, der sammen med Jesper W. Nielsen har instrueret *Lykke*, har også erfaring fra *Lærkevej*.

Og der er et seerpublikum til producenternes valg, selv om der er forskel på tilslutningen. *Rita* begyndte med godt 900.000 seere, der i uge 7 faldt til 811.000 og igen steg til 878.000 i uge 8. Efter en uheldig sæsonstart dykkede *Lykke*, men i uge 6, 7 og 8 lå den på godt 1,2 mio. seere. Det er mindre end DR-Drama er vant til søndag aften, men pænt for en komedieserie.

Giv din stemme

3,8/5

6 stemmer

KOMMENTARER

0 kommentarer

Sortér efter

Tilføj en kommentar ...

[Plugin til Facebook-kommentarer](#)

UDVALGTE JOB (/KOMMUNIKATION-JOB)

</kommunikation-job/oxfam-ibis->

Miljø- og
Fødevareministeriet
Departementet

</kommunikation-job/miljo-og->